

Innspill om Liland Nord Arealplan-ID: 65730000

Høringsperiode i fellesferien bidrar til redusert medvirkning. For oss vanskeliggjør det koordinering av innspill fra organisasjonene og slik reduseres kvaliteten på innspillet.

Forum for natur og friluftsliv har ved flere anledninger kommet med innspill i denne saken. Tap av matjord og kulturlandskap på Liland er ufrivillig et hovedtema i kommunedelplanen BLÅE som per tid ligger hos kommunal- og moderniseringsdepartementet etter innsigelse fra Fylkesmannen. Forumet har oversendt en anmodning til departementet om og ikke kun vurdere Fylkesmannens innsigelse vedr. Ådland, men også innsigelsespunktet som Fylkesmannen glemte; jordvern på Liland.¹

I strategisk plankart for utbygging Liland I/L6 skisserer man en løsning hvor deler av området i sør og Såtamyren i øst ikke skal bygges ned. Igjen leverte vi innspill.² En del av de overordnede innspillene må nødvendigvis gjentas fordi innspillene blir ikke hørt. Å avsette areal til nye bilforretninger på bynær matjord i 2019 er så lite fremtidsrettet at det er vanskelig å forholde seg til.

Forum for natur og friluftsliv oppfordrer byens politikere til å revurdere bruken av arealet på Liland. Liland bør avsettes i sin helhet til LNF. Området kan videreutvikles med kolonihager og dermed inngå som et sentralt tiltak for å lykkes med målsetningene om økt urbant landbruk og skjerming av matjord som ble vedtatt i forbindelse med grønn strategi klima- og energihandlingsplan for kommunen i 2016.

Et grønt Liland vil også være en flott portåpner til Vestlandet for besøkende. Et grønt, landlig område i nærheten av et bybanestopp er en flott måte og tilgjengeliggjøre området. Det er også et vesentlig poeng at området må sees i en større sammenheng for å vurdere hvilke bidrag planområdet har som funksjonsområde for arter i samspill med områdene rundt. Dette med utgangspunkt i temakartet for blågrønne strukturer som er et vedlegg til nylig vedtatt arealdel for kommunen. Hvis man ikke skal operasjonalisere temakartet gjennom planarbeid og konsekvensutredninger så vil kartet ha liten verdi som et planverktøy for å fremme naturmangfold ved å ivareta økologiske funksjonsområder og sammenhenger. Et av hovedformålene til nylig vedtatt arealdel er å «ivareta byens natur- og kulturlandskap, sammenhengende blågrønn struktur, naturmangfold og områder med ulike byplangrep, arkitektur og kulturminner». På Liland har kommunen muligheten til å bidra til alle målsetningen som oppsummeres i den setningen.

Samlet belastning

Området er identifisert som strategisk vekstområde for industri og avsatt til industri og næring i kommunedelplanen for området. En kommunedelplan som først foreslo å videreføre området som LNF i tråd med områdets velkjente og kartlagte landbruks- og naturkvaliteter. Landbruksdriften har påvirket

¹ <http://www.fnf-nett.no/file=15141>, Anmodningen ble sendt 17.11.2017, men er purret og sendt på ny etter at Fylkesmannen 25.mai 2018 bekreftet at planvedtaket var lovlig etter en lovlighetskontroll ble behandlet i bystyret 22.11.2017. Vi avventer tilbakemelding.

² <http://www.fnf-nett.no/file=17050>

mesteparten av området og det fremkommer i Naturmangfoldrapporten at det kun er Såtamyrene og et sumpområde langs Storaveita i sør som ikke er betydelig endret. Bybaneutbyggingen har betydd store inngrep i området og nord for flyplassvegen, det er også gjennomført og under gjennomføring flere større nedbygginger for å åpne for næring. Fjerningen av deler av Lilandschaugen gjennom utbyggingen av ny terminalbygning på Flesland er et annet stort inngrep i området. Vi savner en vurdering av samlet last på området i tråd med § 10 i naturmangfoldloven. Kombinert med at man tar innover seg de verdiene som foreligger på Liland er det kun en mulig og logisk konklusjon. Politikerne må avvise reguleringsplanen som foreligger og gjennomføre de nødvendige grepene for å gjenopprette Liland som LNF formål. Dette bør kunne gjennomføres i dialog med kommunal – og moderniseringsdepartementet som nevnt gjennomfører departementet en vurdering av Fylkesmannens innsigelsespunkt for Ådland i Kommunedelplanen BLÅE. I den forbindelse har departement mulighet til å se på andre deler av planen – dette har forumet oppmuntret dem til og det kan og bør kommunepolitikere også gjøre. Det er ikke for sent å snu.

«Landskapet, og naturens mangfold, har normalt gode kvaliteter på Lilandsjordan nord, men er likevel sterkt preget av tidligere tiders bruk av området til landbruksformål, og etter hvert skogplanting.

Belastningen vil øke betydelig, og få mer dramatisk karakter, ved utbygging av Lilandsjordan nord til næringsformål. Både terrenginngrep og aktiviteter knyttet til framtidig bruk av planområdet vil virke forstyrrende inn på naturmangfoldet. Det er skadereduserende hvis store deler av Storaveita i vest, og enkelte fjellknauser mot Flyplassvegen i nord, kan bevares i planforslaget. Lilandsjordan nord ligger i en del av Bergen kommune hvor arealkrevende næringer og arealkrevende kommunikasjonsårer etableres i høyt tempo (Bergen lufthavn Flesland m/støttefunksjoner, Lønningsflaten/Espelandområdet, Kokstadparken m.fl.). Den samlede belastningen på naturmangfoldet i området er stor, og vil øke ytterligere, dersom vedtatte arealplaner legges til grunn. Utbyggingen i Ytrebygda er ledd i en bevisst arealpolitikk, der plasskrevende næringer skal flyttes ut fra sentrumsnære områder. På Lilandsjordan vil utbygging også komme i konflikt med viktige jordvern hensyn»³

Figur 1: Bildet tatt fra planområdet mot kokstadsiden - gevinsten av utbygging rundt bybanestopp kan tas ut her og åpne for at man kan ta bybanen til et framtidig Liland med kolonihager og et grønt område med et bekkesystem og våtmarker som et viktig bidrag i å forme en bærekraftig byutvikling der vassdrag, natur og kulturlandskap fremstår som en viktig del av byens identitet og profil.

Kommunale retningslinjer

«Landbruksområdene sør for Flyplassveien med Liland, Blomsterdalen, Håvardstun, Espeland og Grimseid er kjerneområder for landbruket i Bergen.» Grønt plan 1992 Bergen kommune.

Kommunen mener at jordvern er et viktig samfunnshensyn som er vanskelig å ivareta fordi det ikke finnes hjemmel i lov eller forskrift verken for påbud om vern av verdifulle arealer eller for bevaring

³ https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00349/KU_naturmangfold_349855a.pdf

av jordressurser. Selv om kommunen synes dette er vanskelig så har man til og med flere kommunale knagger man kan feste vedtak som ikke omdisponerer matjord på. For eksempel tillegg som ble inkludert ved behandlingen av grønn strategi Klima- og energihandlingsplan for Bergen i bystyret 21. september 2016:

- «Det å dyrke egen mat kan ha stor verdi, både økologisk og menneskelig, også i byen, i form av urbant landbruk.»
- «Bergen kommune skal, så langt det er mulig, skjerme matjord og eksisterende myrer for utbygging.»

På temasiden for handlingsplanen for landbruk settes det opp to mål for landbruket. Ett er åpenbart relevant for denne sak: «Bergen kommune vil ta vare på arealene slik at landbruksnæringen i samarbeid med byens øvrige befolkning kan sikre kortreist mat av god kvalitet, ta vare på og videreutvikle kultur, landskap og identitet for Bergen by. Herunder også samhandling med UNESCO sitt nettverk for kreative byer, hvor Bergen har medlemskap som matby.»

Handlingsplanen for landbruk ble behandlet på det samme byrådsmøte 2. februar 2017 hvor byrådet anbefalte kommunedelplan for Birkeland, Liland, Ådland og Espeland. Handlingsplanen for landbruk har også noen klare retningslinjer - «Omdisponering av landbruksareal til andre formål skal som grunnregel ikke skje, da jord er en ikke-fornybar ressurs. Det er også viktig å opprettholde beitebruk med småfe for å hindre gjengroing og ta vare på biologisk mangfold.»

Landbruksplanen har også klare formeninger om hva som må gjøres i forbindelse med rullering av KPA «[da] må landbruksarealene kartlegges, og de sammenhengende, gode og ennå urørte landbruksarealene må gis et særlig og tydelig vern i planen.»

I lys av disse kommunale føringene er det ikke spesielt overraskende at byrådet ønsket å innstille at Liland Nord skulle tilbakeføres til LNF område i byrådsmøte 26.1.2017. Da våknet Bergen næringsråd og andre kommersielle aktører og argumenterte for at forutsigbarhet i forholdet til næringslivet er viktigere enn ivaretagelse av matjord og kommunale, regionale og nasjonale retningslinjer. Langvarige prosesser har demokratiske utfordringer fordi foregående aktiviteter gir grunnlaget for fremtidige avgjørelser og det kan ofte være både ett og to valg fra en prosess starter til den er i mål. Det blir likevel for enkelt når plan- og bygningsetaten svarer Landbruksetaten- «Ved planlegging av bybane langs planområdet har det nærmest vært tatt for gitt at nærområdene til de nye stoppene skal gis byggeformål. Det vil nå bli en feil bruk av bybaneinvesteringen hvis områdene nærmest stoppene ikke utvikles».

Bestemmelser og bekker og viltkorridorer

I bestemmelsene §2.5.2 må være klarer for å ha verdi. «Vannveier skal søkes å holde åpne så langt det lar seg gjøre.» Dette foreslås omskrevet til «Vannveier skal holdes åpne, i særskilte tilfeller vil man kunne legge om deler av et bekkeløp dersom tilpassing av utbygging vil medføre vesentlige merkostnader.»

Dette er også mer i tråd med statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpassing som krever begrunnelse dersom man IKKE benytter naturbaserte løsninger.⁴ §2.5.2 fortsetter med vage, men velmente føringer: «Bekker som i dag går i rør under dyrket mark bør, der det er gjennomførbart, vurderes gjenåpnet.» Dette er svakere bestemmelser enn det som foreligger i ny arealdel for

⁴ <https://lovdata.no/static/lovtidend/ltavd1/2018/sf-20180928-1469.pdf>

kommunen, §10.6 «Tiltak som berører lukkede og sterkt påvirkede vassdrag skal utrede om vassdraget kan gjenåpnes og restaureres.»⁵

Det fremkommer fra grunneiere at det er sidebekken mot øst som har de best kvalitetene med gyteområder for ørret. Ikke hovedløpet som er tiltenkt som en del av en tversgående nord-sør blå grønnstruktur. Detaljreguleringen bør ikke tillate at man legger eksisterende bekkeløp i rør.

En blågrønn struktur er bra, men et hjorttrekk vil møte betydelig hindringer på andre siden av Fleslandsvegen og man savner som nevnt tidligere vurderinger av området i et større perspektiv. Naturmangfoldrapporten konkluderer med at trekket vil være forringet, men etter befaring vil et trekk over planområdet kun være mulig, gitt den utbyggingen som har skjedd på nordsiden av flyplassvegen, dersom viltet flytt seg et godt stykke langs veibanen, noe som øker sjansene for påkjørsel.

På befaring i området fredag 2.8.2019 overrumplet jeg en riksefugl, mest sannsynlig en vannrikse (VU), der Storaveita krysser under Flyplassvegen. Det understreker behovet for å vurdere hvordan de ulike vassdrag, bekkefar, våtmarksområdene (myr) både internt i planområdet men også i en større sammenheng fungerer sammen som funksjonsområder for arter og da spesielt akvatisk knyttet fugl.

Figur 2: Bergen 2005

⁵ https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00350/Bestemmelser_til_KP_350211a.pdf

Figur 3: Bergen Lufthavn 2018

Såtamyrene og hydrologi

*«Dersom bekkene ikke er sammenkoblet er det mulig at bekken løper inn i fjell eller under myr. Imidlertid antas det at bekken ikke er hovedkilde for vann til myrområdet og en endring av dennes strømningsretning vil dermed ikke forårsake betydelig endring av dreneringsforhold til myren».*⁶

Det anbefales en buffersone på 50 m til Såtamyrene for å bidra til at en utbygging ikke skal drener myren. Det fremkommer en usikkerhet i Hydrologirapporten om tilsig til myren som tilsier at man bør operere med en sikkerhetsmargin som er betydelig for å være sikker på at man ikke påvirker tilsig eller øker drenering og dermed skader en A-lokalitet i et område som i stor grad er påvirket. Det savnes også i Naturmangfoldrapporten en vurdering av hvordan de ulike vassdrag, bekkefar, våtmarksområdene (myr) både internt i planområdet men også i en større sammenheng fungerer sammen som funksjonsområder for arter.

Forumet har ikke noe formell kompetanse på avrenningskoeffisienter, VA rammeplaner med mer, men det fremgår som åpenlyst at nedbygde overflater fordrøyer vann dårligere, bidrar negativt til flomsituasjoner og vil kunne «samle» forurensning på en mer effektiv måte gjennom avrenning fra større områder til overvannshåndtering enn naturlige løsninger (dette løser man ved infiltreringsløsninger, men dette er noe naturen «ordner» vanligvis). Det er derfor viktig å se på løsninger som motvirker de negative sidene ved nedbygging på disse formålene dersom det blir utbygging på Liland. Vi tenker da på naturbaserte løsninger, med tilstrekkelig areal avsatt til grønne formål, grønne tak, gå bort fra

⁶ https://www.bergen.kommune.no/bk/multimedia/archive/00349/Hydrogeologisk_vurd_349848a.pdf

forutsetningen om åpne parkeringsflate samt sikre åpne løsninger (bekker) som ryggraden i overvannshåndteringen i så stor grad som mulig. Ved å redusere utbyggingsareal kan man redusere fordrøyningsbehovet og det kan da vurderes om det er mulig å løse overvannshåndtering med åpne naturbaserte løsninger.

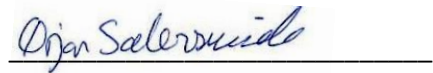
Hva er lønnsomt

«Det er i dag få økonomiske virkemidler som bidrar til å begrense tap av biologisk mangfold. Utvalget anbefaler derfor å innføre en naturavgift på arealendringer og å avvikle subsidier som påvirker det biologiske mangfoldet negativt.»⁷

Det foreligger estimerer på nær 18 millioner i merkostnader knyttet til å flytte matjord fra Liland, matjord er verdifull og vel verdt å flytte hvis man må bygge ned landbruksområder. Et viktig parameter for beregning av kostnad er mellomlagring og økt transportbehov. Vet kommunen eller Opus hvor man skal gjøre av matjorden? Det er ingen som må bygge ned Liland, det er som KU naturmangfold beskriver det et «ledd i en bevisst arealpolitikk, der plasskrevende nøringer skal flyttes ut fra sentrumsnære områder». Kokstadflaten som ligger i umiddelbar nærhet vil når BKK flytter til Solheimsviken fremstå som et området nesten utelukkende bestående av bilforretninger. Vi savner en drøftelse av alternativ, som fortetting og påbygg av eksisterende forretninger (noen av aktørene har jo filialer i dag både på Kokstad og Minde), til nedbygging av viktig matjord, total omlegging av kulturlandskap og forringelse av vassdrag og myrområder på Liland.

Vi benytter anledningen til å oppfordre politikere om å lese forumets innspill til kommune- og fylkespolitikker i Vestland, hvor det foreligger konkrete innspill som vil være relevante for denne sak, blant annet innenfor samlet belastning; <http://www.fnf-nett.no/file=17551>

Vh

Ørjan Sælensminde

Forum for natur og friluftsliv Hordaland

FNF Hordaland er et samarbeidsforum for natur- og frilftsorganisasjoner i Hordaland, som arbeider for å ta vare på natur- og frilftsinteressene i fylket. Per i dag er det 10 organisasjoner tilsluttet FNF Hordaland: Bergen og Hordaland Turlag (DNT), Naturvernforbundet Hordaland, Norges Jeger- og Fiskerforbund Hordaland, Bergen og Omland Friluftsråd, Norsk Ornitologisk Forening Hordaland fylkeslag, Hordaland fylkeskystlag, Norsk Botanisk Forening Vestlandsavdelingen, Syklistenes Landsforening Bergen og omegn, Voss Utferdslag (DNT) og Voss Kajakklubb. Sammen representerer organisasjonene rundt 39.000 medlemmer i fylket.

⁷ Sett pris på Miljøet NU 2015:15

<https://www.regjeringen.no/contentassets/38978c0304534ce6bd703c7c4cf32fc1/no/pdfs/nou201520150015000d ddpdfs.pdf>

Vedlegg bilder fra befarings 2.8.2019

Figur 4: Kulvert under Flyplassvegen Storaveita

Figur 5: Sôtamyrene rett etter inngang fra parkeringsplass til Liland Skole

Figur 6: Også i Såtamyrene er det rom for en sti

Figur 7: Planområdet er allerede ryddet for skog

Figur 8: Storaveita, underst øst mot vest, som planlegges i rør, øverst hovedløpet med kantvegetasjon som er tiltenkt som en del av en blågrønn korridor

Figur 9: Østlig avgreining som planlegges lagt i rør. Steinsatt kanalisering for jordbruket, men ifølge grunneiere viktig gytebekk.

Figur 10: naturlig suksesjon er allerede i full gang etter at trærne er fjernet.